

Механізм адміністративно-правового регулювання застосування санкцій до юридичних осіб

Танчик О. М.

*Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
пл. Свободи, 4, Харків, Україна
altanchik160@gmail.com*

Ключові слова:

правове регулювання, методи правового регулювання, механізм правового регулювання, адміністративна відповідальність юридичних осіб, санкції.

Необхідність творчого та послідовного осмислення змін, що відбуваються у суспільстві, більш глибокого пізнання сучасних процесів економічних і соціальних перетворень, динаміки державно-правових явищ є нагальною потребою часу. У визначенні шляхів становлення та розвитку України як суверенної демократичної, соціальної, правової держави, а також у формуванні громадянського суспільства велику роль відіграє правова наука. Основне призначення останньої полягає у здійсненні досліджень державно-правових проблем, виробленні пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання суспільних відносин.

Питання механізму правового регулювання в аспекті застосування сучасних принципів та умови державного управління як ніколи потребують новітнього наукового дослідження та переосмислення. Особливо це стосується адміністративного регулювання правовідносин за участю юридичних осіб з урахуванням специфіки їх правосуб'єктності. Зазначена проблематика набуває ще більшої актуальності за умов нормативного визначення правозастосовної практики Європейського суду з прав людини як джерела права та її імплементації до української правової системи. Тим більше, що санкції, як і будь-яка форма державної репресії незалежно від свого найменування підпадають під поняття кримінально-правової сфери, кримінального права в широкому розумінні, незалежно від того, що державою вони можуть бути технічно по-різному систематизовані, виходячи із власних правових традицій, а також систематизовані як із матеріально-правового, так і з процесуального погляду.

Науковарефлексія сутності правового регулювання в найрізноманітніших сферах громадського життя вимагає чіткого уявлення про те, яким чином воно здійснюється, як функціонує його механізм. Саме через матеріально-правове визначення механізму правового регулювання, а також через його процесуальну форму реалізації можна досягти дотримання основних фундаментальних принципів застосування репресій із боку держави, з дотриманням гарантій непорушності прав людини та балансу між інтересами конкретно особи та суспільства.

У статті проаналізовано питання теорії правового регулювання, правового впливу, методів правового регулювання, їх співвідношення. Наведено теоретичну модель схеми взаємодії елементів механізму правового регулювання. Проведено порівняльний аналіз дії такої схеми в теоретичному та практичному аспекті застосування норм права. Окремо розглянуто дію норм права, які мають у своїй структурі диспозицію дозвільного та зобов'язального характеру. Визначено механізм правового регулювання норм права, що передбачають застосування санкцій. Проаналізовано правовідносини, які виникають у процесі реалізації застосування санкції до юридичних осіб.

Mechanism of administrative and legal regulation of application of sanctions to legal entities

Tanchyk O. M.

*V. N. Karazin Kharkiv National University,
Svobody sq., 4, Kharkiv, Ukraine
altanchik160@gmail.com*

Key words:

legal regulation, methods of legal regulation, mechanism of legal regulation, administrative responsibility of legal entities, sanctions.

The need of creative and consistent understanding of the changes taking place in society, a deeper understanding of modern processes of economic and social transformation, the dynamics of state and legal phenomena is an urgent need of the time. Legal science plays an important role in determining the ways of formation and development of Ukraine as a sovereign democratic, social, legal state, as well as in the formation of civil society. The main purpose of the legal science is to make research of state and legal issues, to develop proposals for improving of legal regulation of public relations.

The issue of the mechanism of legal regulation in aspect of the use of modern principles and conditions of public administration need the newest research and rethinking as never before. Especially it concerns the administrative regulation of legal relations with the participation of legal entities, taking into account the specifics of their legal personality. Problems that were mentioned above become even more relevant in the context of the normative definition of law enforcement practice of the European Court of Human Rights as a source of law and its implementation in the Ukrainian legal system. Moreover, sanctions, like any form of state repression, regardless of its name fall under the concept of criminal law, criminal law in the broadest sense, regardless of the fact that they may be technically differently systematized by the state according state's own legal traditions, as well as systematized both from the substantive and procedural point of view.

Scientific reflection on the essence of legal regulation in various spheres of public life requires a clear idea of how it is carried out, how its mechanism works. At the same time, because of the substantive definition of the mechanism of legal regulation, as well as through its procedural form of implementation, achieve basic principles of application of repression by the state, with guarantees of inviolability of human rights and balance between the interests of the individual and society. The article analyzes the issues of the theory of legal regulation, legal influence, methods of legal regulation, and their correlation. The theoretical model of the scheme of interaction of elements of the mechanism of legal regulation is given. A comparative analysis of the operation of such a scheme in the theoretical and practical aspects of the application of law was made. The effect of legal norms that have a disposition of permitting and binding nature in their structure is also analyzed. The mechanism of legal regulation of legal norms providing for application of sanctions is defined. The legal relations that arise in the process of implementation of the sanction to legal entities are analyzed.

Зміни, що відбулися протягом останніх трьох десятиліть в Україні, зумовили перехід від моделі планової економіки, заснованої на всебічному і всеохоплюючому державному контролі й управлінні всіма її сферами, до моделі ринкової економіки, де визначальний вплив держави на економічні процеси здійснюється через методи публічного адміністрування. Водночас основне місце в механізмі публічного адміністрування

займають імперативні правові норми із притаманними їм засобами забезпечення реалізації відповідних імперативних приписів.

У свою чергу, найбільш поширеним і достатньо дієвим засобом забезпечення належного публічного адміністрування суспільних відносин завдяки їх універсальності стали різні санкції. У сучасному світі практично жодна сфера правового регулювання суспільних відносин, а осо-

бливо сфера господарської діяльності, не може обійтися без використання санкцій. Сучасні принципи й умови публічного управління та його правового регулювання потребують новітнього наукового дослідження та переосмислення. Особливо така потреба є актуальною у сфері адміністративного регулювання правовідносин за участю юридичних осіб із урахуванням специфіки їх правосуб'єктності, а також нормативного визначення правозастосовної практики міжнародних судових інституцій як джерела права та її імплементації до української правової системи.

Водночас умовою ефективності будь-якої діяльності є дотримання принципу науковості при створенні її концептуальної та нормативної основи. Проте правове регулювання механізму встановлення та застосування фінансових санкцій, а особливо до юридичних осіб, зазвичай здійснюється певною мірою безсистемно, без урахування досягнень сучасної правової науки та правозастосовної практики. Таке регулювання не дозволяє забезпечити досягнення бажаного регулюючого впливу, а подеколи має відверто деструктивні наслідки, які суперечать основній початковій меті такого впливу. Свідченням цього є численні зміни до конструкції санкційних правових норм, особливо новостворених, необхідність у яких майже завжди виникає після їх практичного застосування.

Отже, правовий інструментарій, який насамперед відіграє ключову роль у механізмі правового регулювання, займає важливе місце у процесі впорядкування суспільних відносин. У зв'язку з цим існує нагальна потреба аналізу сутності механізму правового регулювання, його взаємозв'язку із суміжними правовими категоріями та структури його елементів, що зумовлює актуальність цього дослідження.

Проблема теоретичного визначення та розуміння правового регулювання і його механізму, його взаємозв'язку із механізмом дії права та механізмом реалізації права вивчалася у працях таких учених, як С.С. Алексєєв, С.В. Бобровник, А.І. Бобильов, О.М. Вітченко, В.І. Гойман, В.М. Горшеньов, Ю.І. Гревцов, Л.М. Завадська, О.В. Зайчук, В.П. Казимирчук, В.М. Кудрявцев, Ю.В. Кривицький, С.Л. Лисенков, Д.М. Лук'янець, А.В. Малько, О.М. Мельник, Н.М. Оніщенко, А.В. Поляков, П.М. Рабінович, Ю.І. Решетов, В.М. Сирих, О.Ф. Скакун, В.О. Шабалін, К.В. Шундіков, Ю.С. Шемшученко, Л.С. Явич.

Метою статті є встановлення теоретичних основ сутності механізму правового регулювання, визначення порядку взаємодії елементів механізму правового регулювання при застосуванні санкцій, а також розкриття проблемних питань правового регулювання застосування санкцій до юридичних осіб.

Виклад основного матеріалу. Будь-яке суспільство, на якій би стадії історичного розвитку воно не перебувало, потребує соціально-нормативної регуляції. Ця об'єктивна потреба зумовлена тим, що суспільство як форма спільної життєдіяльності людей припускає певну стабільність, організованість, впорядкованість людських відносин, загальновідомі й обов'язкові норми поведінки учасників цих відносин, тобто належний нормативний порядок.

Без відповідного порядку, за умов випадковості та хаосу неможливе існування соціальної спільності як такої. Частково це забезпечується за рахунок прямого впливу на поведінку людей різноманітних стихійно-природних, біологічних і соціальних чинників (наприклад, кліматичних умов, природного добору, демографічних процесів та ін.). Однак основне навантаження в реалізації зазначених функцій лягає на спеціально пристосовану до особливостей суспільного буття розгалужену систему соціальної регуляції, важливе місце в якій посідає правове регулювання [1, с. 404].

У теорії права досить змістовним, на думку автора, є таке формулювання: правове регулювання як юридичне явище (нормативно-юридичне регулювання) – це система дій та операцій, які здійснюються органами державної влади у встановлених процесуальних формах за допомогою певних методів і з використанням юридичних засобів, спрямованих на встановлення і реалізацію певних моделей суспільного розвитку [2, с. 22].

Принциповим, на думку деяких вчених, є відмежування поняття правового регулювання від категорії правового впливу. Зокрема, С.В. Бобровник, О.М. Мельник, О.Ф. Скакун, Т.І. Тарахонич та ін. правовий вплив трактують як взятий у єдності та різноманітті весь процес впливу права на суспільне життя, свідомість і поведінку людей за допомогою як правових, так і не правових засобів. У цьому контексті правове регулювання – це форма, складова частина правового впливу, яке фактично визнається явищем, що охоплює всі можливі форми взаємодії права та соціальної дійсності [3, с. 75].

Щодо структури правового регулювання, то, як зазначає С.В. Бобровник, правове регулювання є логічним процесом, яке складається з певних елементів: а) предмету правового регулювання; б) способів правового регулювання суспільних відносин; в) методів правового регулювання [4, с. 104].

Викладене вказує на те, що правове регулювання та методи правового регулювання є різноплановими явищами, кожне з яких має самостійне теоретико-методологічне призначення. Правове регулювання – це динамічний процес дії права

на суспільні відносини, а його механізм виступає як система правових засобів, що забезпечують дієвість та ефективність цього процесу. Механізм правового регулювання розглядається як частина (компонент) правового регулювання, що, по-перше, дозволяє відмежувати правове регулювання від правового впливу, по-друге, об'єднує в собі правові засоби, які використовуються на стадіях правового регулювання [3, с. 75–76].

Тобто поняття «метод правового регулювання» є похідним від категорії правового регулювання. На думку автора, найбільш повним є таке теоретичне визначення механізму правового регулювання: це система правових засобів, за допомогою яких забезпечується стабільність суспільних відносин шляхом найбільш оптимального поєднання індивідуальних, громадських і державних інтересів членів соціуму з метою створення умов для прогресивного розвитку кожної особистості [3, с. 78].

У науковій літературі під механізмом розуміють спосіб функціонування, систему засобів впливу [5, с. 97]. Поряд із категорією «механізм правового регулювання» виокремлюють категорію «правовий механізм». Досить вдало сформулював бачення сутності правового механізму К.В. Шундіков, який зазначає, що правовий механізм є необхідним і достатнім для досягнення конкретної юридичної цілі системним комплексом юридичних засобів, які організовані послідовно і діють поетапно відповідно до нормативно заданої схеми (процедури) [6, с. 42]. Зазначене свідчить, що правовий механізм – це певна конструкція, яка передбачає дію послідовно організованих юридичних засобів, що дають можливість досягти конкретну юридичну ціль із дотриманням відповідної процедури. Кожна ланка такого механізму є самостійним комплексом юридичних засобів. Правові механізми притаманні як теорії держави і права, так і різним галузям права. Так, у конституційному праві існує правовий механізм проведення виборів, механізм формування уряду; у кримінально-процесуальному праві – механізм порушення та розгляду кримінальної справи; в цивільно-процесуальному праві – механізм розгляду цивільної справи тощо. Механізм правового регулювання є системним утворенням, динамічною, функціональною частиною правової системи, сукупністю послідовно організованих юридичних засобів, які перебувають у певному взаємозв'язку та взаємодії між собою і забезпечують досягнення соціально корисних цілей [7, с. 13].

На думку С.С. Алексеєва, як і поняття правового регулювання, поняття його механізму в межах правознавства є важливою теоретичною категорією. Воно дозволяє не тільки зібрати разом

усі явища правової дійсності, пов'язані з вирішенням життєвих ситуацій (норми, правовідносини, юридичні факти тощо) й окреслити їх як ціле, але й уявити їх у працюючому, системно впливаючому вигляді, висвітлити специфічні функції, які виконують ті чи інші юридичні явища у правовій системі; показати їх зв'язок між собою, їхню взаємодію. Головне ж – це те, що тут перед нами один із найважливіших проявів логіки права. Саме тому, що позитивне право є сферою належного і водночас можливого, «заряджених» необхідністю їх реального втілення у життя, вибудовується послідовний ланцюг правових засобів, покликаних крок за кроком, неухильно здійснювати таку необхідність. Цей ланцюг, початковою ланкою якого є юридичні норми, цілком закономірно за логікою права завершується актами реалізації, коли можливості (суб'єктивні права) й обов'язки, виражені в позитивному праві, стають фактами реального життя, «вирішують» цю життєву ситуацію [8, с. 364].

Так, за логікою права, за С.С. Алексеєвим, механізм правового регулювання працює за схемою: норма права – правовідносини – акт реалізації. Із практичного погляду, дія механізму правового регулювання проявляється дещо по-іншому. Беззаперечно, первинним елементом механізму є норма права, але необхідною умовою для переведення норми права у правовідносини є акт реалізації, оскільки сама по собі норма права правовідносинами не стане. Тобто для переходу абстрактної моделі в реальну поведінку необхідно здійснити акт реалізації норми [9, с. 20].

Розглядаючи питання механізму правового регулювання саме в аспекті його застосування до юридичних осіб, як приклад можна навести норму п. 1 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про валюту і валютні операції» [10], якою забезпечується один із принципів валютного регулювання в Україні – свобода здійснення валютних операцій, що, зокрема, передбачає право фізичних і юридичних осіб-резидентів укладати угоди з резидентами та (або) нерезидентами та виконувати зобов'язання, пов'язані з цими угодами, у національній валюті чи в іноземній валюті, у т. ч. відкривати рахунки у фінансових установах інших країн. У кожній фізичній чи юридичній особі, незалежно від її волі чи бажання, існує таке право за законом, з урахуванням запроваджених державою обмежень і заходів захисту. У свою чергу, держава через свої органи зобов'язана забезпечити можливість реалізації цього права та механізм контролю через свої уповноважені органи за дотриманням такою особою встановлених обмежень і заходів. Такі право й обов'язок є абстрактними та не мають фактичного змісту – існує тільки їхня абстрактна модель.

Але якщо юридична особа – резидент укладає угоду з нерезидентом і виконує зобов'язання за цією угодою в іноземній валюті, в органів валютного нагляду (Національного банку України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику) й агента валютного нагляду (уповноважених установ: банків; небанківських фінансових установ та операторів поштового зв'язку) виникає вже конкретний обов'язок по здійсненню валютного нагляду без втручання у відповідні валютні операції, крім випадків запобігання проведенню валютних операцій, які не відповідають вимогам валютного законодавства. Відносини стають конкретними, наповнюються реальним змістом. Такими вони стали тому, що відбувся акт реалізації норми права юридичною особою – вона використала надане цією нормою право. Другий етап розвитку цих відносин відбудеться тільки тоді, коли зазначений орган чи агент здійснить відповідний акт реалізації норми – виконання обов'язку – і, наприклад, вчинить дії, направлені на запобігання проведенню валютної операції.

Саме в акті реалізації норми відтворюється вольовий початок правовідносин. Абстрактні норми права перетворюються на реальні правовідносини лише завдяки волі носіїв суб'єктивних прав і юридичних обов'язків. У багатьох випадках акт реалізації права є саме тим юридичним фактом, який породжує правовідносини, хоча його часто включають до структури правовідносин.

Саме здатність набувати права й обов'язки, а також здійснювати їх, іншими словами – здатність своїми діями вчиняти акти реалізації норм права, більш відома як «дієздатність», зумовлює можливість суб'єкта бути учасником правовідносин. Виникнення правовідносин одразу з норм права повністю нівелювала би дієздатність як елемент правосуб'єктності.

Тобто в ідеальному варіанті механізм правового регулювання працює за такою схемою: норма права – акт реалізації норми права – правовідносини. Але необхідно зазначити, що в цьому разі йдеться про акт реалізації диспозиції правової норми, яка описує дозволу (можливу) поведінку суб'єкта впливу. Водночас у структурі зобов'язальних і заборонних диспозицій правових норм, котрі беззаперечно домінують у правовому регулюванні, майже завжди присутня санкція, тобто елемент правової норми, в якому зазначаються наслідки невиконання (недотримання диспозиції норми).

У таких випадках механізм правового регулювання працює по-іншому, а саме за схемою: норма права – акт порушення диспозиції норми права – акт реалізації санкції норми права – правовідносини примусу – акт реалізації диспозиції норми

права – правовідносини. Тобто починає реалізуватися не диспозиція, а санкція норми. Така схема відображає динаміку правового регулювання, описує взаємодію частин його механізму.

Продовжуючи аналізувати норми права, викладені в Законі України «Про валюту і валютні операції» [10], як приклад зобов'язальної диспозиції норми права можна навести положення ч. 3 ст. 13 зазначеного закону, відповідно до якої у разі встановлення Національним банком України граничного строку розрахунків за операціями резидентів з імпорту товарів їх поставка має здійснюватися у строки, зазначені в договорах, але не пізніше встановленого Національним банком України граничного строку розрахунків із дня здійснення авансового платежу (попередньої оплати).

Відповідно, санкція за порушення такого зобов'язання передбачена ч. 5 ст. 13 Закону України «Про валюту і валютні операції» [10], а саме за порушення зазначених граничних строків розрахунків за операціями резидентів з імпорту товарів нараховується пеня за кожний день прострочення в розмірі 0,3% вартості недопоставленого товару.

На відміну від акту реалізації диспозиції правової норми, акт реалізації її санкції сам по собі є досить складним і обов'язково має передбачати існування відповідного механізму реалізації, який трансформує припис санкції в реальні правовідносини.

Для виникнення правовідносин у процесі реалізації санкції необхідно вирішити такі завдання.

По-перше, визначити коло суб'єктів відносин, зафіксувати об'єкт відносин і зробити абсолютно визначеним зміст того заходу примусу, що міститься в санкції норми.

На нашому прикладі таке завдання вирішено шляхом визначення конкретного переліку суб'єктів відносин у сфері правового регулювання проведення валютних операцій у Законі України «Про валюту та валютні операції» [10] (резиденти, нерезиденти, уповноважені установи, органи валютного нагляду, агенти валютного нагляду). Механізм фіксації об'єкта відносин визначений через надання повноважень уповноваженим установам із проведення валютних операцій і виконання ними функцій агентів валютного контролю, зокрема такий механізм визначений Інструкцією про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту й імпорту товарів, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 02 січня 2019 р. № 7 [11].

Водночас центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, забезпечує виявлення та фіксацію факту вчинення правопорушення, направляє запити, отри-

мує інформацію, проводить перевірки, за результатами яких складає акт, і приймає рішення про нарахування пені, що направляється для погодження правопорушнику в порядку, визначеному в ст. 75–86 Податкового кодексу України [12]. Після цього відбувається процедура узгодження визначеної суми грошових зобов'язань такого порушника в порядку, визначеному в ст. 54–60 Податкового кодексу України [12], яка включає в себе також і процедуру оскарження таких рішень в адміністративному або судовому порядку.

По-друге, безпосередньо реалізувати зміст примусового заходу.

Продовжуючи аналізувати наведений приклад, можна зазначити, що зміст примусового заходу полягає в настанні негативних матеріальних наслідків для правопорушника у вигляді обов'язку сплати пені за порушення валютного законодавства. Після закінчення процедури узгодження прийнятого рішення про нарахування пені механізм його виконання визначений шляхом погашення вже узгодженого зобов'язання в добровільному або примусовому порядку відповідно до норм ст. 87–102 Податкового кодексу України [12].

З наведеного випливає, що, механізм реалізації санкції складається з двох елементів, а саме акту застосування примусового заходу, що міститься в санкції, та акту безпосереднього виконання цього заходу.

Сам по собі акт застосування примусового заходу також становить складну конструкцію, побудова якої визначається порядком застосування санкцій. Такий порядок відображається в регламентованих провадженнях, яких може бути не так вже і багато: судове, адміністративне, дисциплінарне. По факту йдеться про «процесуальну форму відповідальності». Зазвичай у науці процесуальна форма відповідальності розглядається окремо, і яскравим прикладом цього є відокремлення кримінального права і кримінального процесу. З цього приводу варто звернути увагу на виважену позицію одного з найбільш авторитетних теоретиків юридичної відповідальності О.Е. Лейста. На його думку, усталений термін «процесуальна форма відповідальності», а також галузева відокремленість матеріально-правових і процесуальних норм, що регулюють найбільш розвинені види відповідальності, певним чином зорієнтовані на їх роздільне дослідження. Як наслідок, сутність (зміст) відповідальності часто цілком зводиться до її матеріально-правової підстави [9, с. 22].

Виведення процесуальних норм і відносин за межі відповідальності викликає низку заперечень. По-перше, зведення відповідальності лише до реалізації матеріально-правових норм зали-

шає поза полем зору великі правові інститути, які містять гарантії досягнення об'єктивної істини у справі, права особи, що звинувачується у правопорушенні, обґрунтованість застосування заходів припинення (забезпечення), правові способи усунення можливих помилок при застосуванні державного примусу. По-друге, погляд на процес як на щось зовнішнє щодо відповідальності залишає поза увагою дослідників механізм здійснення відповідальності, норми, які визначають «технологію примусу» і від яких залежить реалізація та невідворотність юридичної відповідальності [13, с. 644].

Висновки. Отже, виходячи зі структури механізму правового регулювання, можна стверджувати, що адміністративна відповідальність існує і як нормативна модель, і як відповідні цій моделі правовідносини, тож до неї належать також акти реалізації, завдяки яким норми перетворюються на правовідносини. З іншого боку, акт реалізації санкції правової норми в адміністративному порядку здійснюється за допомогою власного механізму, котрий за своїм елементним складом повністю збігається з механізмом правового регулювання адміністративної відповідальності. Єдиним винятком можна вважати те, що реалізується не вся норма, а лише її допоміжна частина – санкція. Це дає можливість стверджувати, що загалом адміністративна відповідальність – це механізм реалізації в адміністративному порядку санкції правової норми, яка має форму стягнення.

Такий механізм щодо юридичних осіб не мав би відрізнятися від загальних теоретичних догм і принципів адміністративної відповідальності з дотриманням гарантій і права на захист від необґрунтованого державного примусу, особливо у світлі нормативного визначення правозастосовної практики Європейського суду з прав людини як джерела права та її імплементації до української правової системи.

Санкції є однією із форм державної репресії та незалежно від свого найменування належать до сфери кримінального права в широкому розумінні. З цього погляду механізм правового регулювання застосування санкцій завжди буде викликати критику як із боку публічної адміністрації, так і з боку суб'єктів впливу, але дотримання балансу інтересів особи та суспільства є основним завданням у правотворчій діяльності. І таке завдання може бути виконане насамперед за умови чіткого розуміння меж і принципів застосування державного примусу з боку держави, визначення ключових критеріїв у застосуванні механізму правового регулювання, усвідомлення взаємодії їх елементів і зв'язків між ними.

Література

1. Загальна теорія держави і права / Богачова Л.Л. та ін. ; за ред. Цвіка М.В. та ін. Харків : Право, 2002. 429 с.
2. Демків Р.Я. Правове регулювання як юридичне явище: окремі аспекти розуміння. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2015. Вип. 34. Т. 1. С. 19–23.
3. Кривицький Ю.В. Механізм правового регулювання в сучасній теорії права. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 4. С. 74–79.
4. Бобровник С.В. Правове регулювання суспільних відносин та реалізації права . *Правова держава*. 1996. Вип. 7. С. 103–108.
5. Общая теория государства и права. Академический курс : в 3 т. / отв. ред. М.Н. Марченко. Москва : Норма, 2007. Т. 3. 712 с.
6. Механизм правового регулирования : учебное пособие / под ред. А.В. Малько. Саратов : СГАП, 2001. 104 с.
7. Тарахонич Т.І. Механізм дії права, механізм правового регулювання, механізм реалізації права: особливості взаємодії. *Держава і право*. 2010. Вип. 50. С. 12–18.
8. Алексеев С.С. Право: азбука – теория – философия: опыт комплексного исследования. Москва : Статут, 1999. 712 с.
9. Лук'янець Д.М. Адміністративно-деліктні відносини в Україні: теорія та практика правового регулювання : монографія. Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. 367 с.
10. Про валюту та валютні операції : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (дата звернення: 26.07.2020).
11. Інструкція про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів : затв. постановою Правління Національного банку України від 02 січня 2019 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007500-19#Text> (дата звернення: 26.07.2020).
12. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 26.07.2020).
13. Проблемы теории государства и права : учебное пособие / под ред. Н.М. Марченко. Москва : Юристъ, 2002. 655 с.

References

1. Zagalna teoriya derzhavy i prava [General theory of state and law] / Bohachova L.L. and others (2002). Kharkov: Pravo, 2002. [in Ukrainian]
2. Demkiv R.Ya (2015). Pravove reguluyuvannya yak yurydychne yavyshe: okremi aspekty rozuminnya [Legal regulation as a legal phenomenon: some aspects of understanding] *Naukovyy visnyk Uzhgorodskogo nacionalnogo universytetu. Pravo*. issue 34, vol. 1, 2015. P. 19–23. [in Ukrainian]
3. Kryvytskyi Yu. V. (2009). Mehanizm pravovogo reguluyuvannya v suchasnij teorii prav [The mechanism of legal regulation in modern theory of law]. *Chasopys Kyivskogo universytetu prava*, 2009. № 4, P. 74–79. [in Ukrainian]
4. Bobrovnik S.V. (1996). Pravove reguluyuvannya suspilnyh vidnosyn ta realizaciyi prava [Legal regulation of public relations and the implementation of law]. *Pravova dergava*, 1996. issue № 7. P. 103–108. [in Ukrainian]
5. Obshaya teoriya gosudarstva i prava. Akademicheskij kurs : v 3 t. [General theory of state and law. Academic course in three volumes] / Gen. red. M.N. Marchenko (2007). Moskov : Norma, 2007. [in Russian]
6. Mechanism pravovogo regulirovaniya: uchebnoye posobiye [Legal regulation mechanism: a tutorial] / Gen. red. A.V. Malko (2001). Saratov: SGAP, 2001. [in Russian]
7. Tarahonich T.I. (2010). Mexanizm diyi prava, mexanizm pravovogo reguluyuvannya, mexanizm realizaciyi prava: osoblyvosti vzayemodiyi [The mechanism of action of law, the mechanism of legal regulation, the mechanism of realization of law: features of interaction]. *Dergava i pravo*. 2010. vol. 50 P. 12–18. [in Ukrainian]
8. Alekseev S.S. (1999). Pravo: azbuka – teoriya – filsofia: opit kompleksnogo issledovania [Law: alphabet – theory – philosophy: the experience of integrated research]. Moskov : Statut, 1999. [in Russian]
9. Luk'yanets D.M. (2006). Administratyvno-deliktни vidnosyny v Ukrayini: teoriya ta praktyka pravovogo reguluyuvannya: Monografiya [Administrative-tort relations in Ukraine: theory and practice of legal regulation: Monograph.]. Sumy: VTD “Univeritetska kniga”, 2006. [in Ukrainian]

10. About currency and currency transactions: Law of Ukraine of June. 21. 2018. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (accessed: 26.07.2020). [in Ukrainian]
11. Instruction on the procedure for foreign exchange supervision of banks for compliance by residents with the deadlines for settlements on export and import of goods: approved by the resolution of the Board of the National Bank of Ukraine of January. 02. 2019. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007500-19#Text> (accessed: 26.07.2020) [in Ukrainian]
12. Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine of December. 02.2010. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (accessed: 26.07.2020). [in Ukrainian]
13. Problemy teorii gosudarstva i prava: uchebnoye posobie dlya vuzov po specialnosti “Yurisprudenciya” [Problems of the theory of the state and law: Textbook. manual for universities in the specialty “Jurisprudence”] / Gen. red. M.N. Marchenko (2002). Moskov: Yurist, 2002. [in Russian].